

INFORMACIJA

O ZAKLJUČIVANJU MEMORANDUMA O SARADNJI U OBLASTI TURIZMA IZMEĐU MINISTARSTVA EKONOMSKOG RAZVOJA I TURIZMA CRNE GORE I MINISTARSTVA TURIZMA KRALJEVINE SAUDIJSKE ARABIJE, SA PREDLOGOM MEMORANDUMA

U cilju daljeg unapređivanja bilateralnih odnosa i saradnje između Crne Gore i Kraljevine Saudijske Arabije, u komunikaciji između dva ministarstva nadležna za resor turizma, iskazan je interes za zaključivanje „Memoranduma o saradnji u oblasti turizma između Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma Crne Gore i Ministarstva turizma Kraljevine Saudijske Arabije“ (u daljem tekstu „Memorandum“).

U tom kontekstu, važno je istaći orijentaciju Crne Gore ka visokoplatežnim emitivnim turističkim tržištima. To je perspektiva našeg turističkog razvoja, pa je neophodno sprovesti aktivnosti koje će uticati na smanjenje sezonalnosti i regionalnog disbalansa, povećanje diverzifikacije, uz kontinuirano poboljšanje kvaliteta ponude na svim nivoima. Navedeno, treba dominantno promovisati u zemljama gdje stanovništvo ima visok životni standard, visoku sklonost ka turističkim kretanjima, visoku potrošnju i zadržavanje na destinacijama. Ovo je karakteristika i turista sa Bliskog istoka, a Kraljevina Saudijska Arabija je najveća država Arapskog poluostrva, zemlja izuzetnog ekonomskog potencijala, vodeći svjetski izvoznik nafte, globalno prepoznata kao investicioni gigant.

Dakle, tržište Kraljevine Saudijske Arabije je najbrže rastuće turističko i investiciono tržište Bliskog istoka, a tokom poslednjih godina, zabilježen je izuzetan rast međunarodnih putovanja. Istraživanja pokazuju da veliki broj njihovih državljana putuje tokom cijele godine, što dodatno čini ovo tržište interesantnim. Valja istaći i uspješan projekat aviopovezanosti između naših zemalja. Ove godine, kompanija Flynas održava saobraćaj tokom ljetnje turističke sezone i to tri puta nedeljno, povezujući Podgoricu i Rijad.

Prethodne godine, tržište Saudijske Arabije pokazalo je znatan potencijal, te doprinijelo povećanju crnogorskog turističkog prometa. Međutim, valja napomenuti da Uprava za statistiku – MONSTAT, u svojim izvještajima ne prikazuje izdvojeno Kraljevinu Saudijsku Arabiju, već se turisti sa ovog tržišta statistički svrstavaju u „ostale azijske zemlje“.

Tako da su, u skladu sa zvaničnim statističkim pokazateljima, na nivou 2022. godine, turisti sa ovog tržišta ostvarili 124.100 noćenja, što je za 9,49% više u odnosu na 2021. godinu, a 79,01% više u odnosu na 2019. godinu.

Prema preliminarnim statističkim podacima, u prvih pet mjeseci tekuće godine, u svim vidovima smještaja iz „ostalih azijskih zemalja“ registrovano je 4.700 turista, što je za 111,05% više u odnosu na isti period prošle godine, a 14,38% više u odnosu na isti period rekordne 2019. godine. Ostvarili su 18.352 noćenja, odnosno 81,36% više u odnosu na isti period prošle godine, a 97,87% više u odnosu na isti period 2019. godine.

Ističemo da je zaključivanje ovog Memoranduma, usklađeno sa važećim zakonima i propisima obje države, kao znak priznanja značaja turizma u ekonomskom razvoju i međusobnom razumijevanju između dvije zemlje.

Ciljevi ovog Memoranduma se ogledaju, prije svega, u razmjeni stručnih znanja, kao i koordinaciji aktivnosti i dobre prakse koje se odnose na održivi razvoj turizma u sopstvenim zemljama, uzimajući u obzir društvene vrijednosti i tradicije.

Saradnja između potpisnica Memoranduma, obuhvataće sledeće oblasti: promociju i marketing destinacija na nacionalnom i međunarodnom nivou, sprovođenje održive međusektorske turističke prakse, razmjenu iskustava u kreiranju turističkog zakonodavstva, turističke statistike, licenciranja, sertifikacije, unapređenja kadrova i saradnje među državnim i privatnim obrazovnim institucijama, osnaživanja investicionog ambijenta i sl. Na globalnom planu, razvijaće se saradnja u okviru međunarodnih turističkih foruma, turističkih berzi, na nivou međunarodnih organizacija i tijela, kao i unapređivati oblasti od zajedničkog interesa za obje države.

Zbog svega navedenog, Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma je stava da će ovaj Memorandum obezbijediti brojne benefite koji poizilaze iz intenzivnijeg povezivanja sa ovim visokoplatežnim turističkim tržištem, izuzetnog investicionog potencijala.

Za zaključivanje Memoranduma o saradnji u oblasti turizma između Crne Gore i Kraljevine Saudijske Arabije, nije potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva u Budžetu Crne Gore.

Zaključivanje navedenog Memoranduma ne zahtijeva izmjenu važećih ili donošenje novih propisa.

Planirano je da Memorandum potpiše Goran Đurović, ministar ekonomskog razvoja i turizma Crne Gore.

Memorandum o razumijevanju o saradnji u turizmu

između

Ministarstva ekonomskog razvoja i turizma Crne Gore

i

Ministarstva turizma Kraljevine Saudijske Arabije

Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma Crne Gore i Ministarstvo turizma Kraljevine Saudijske Arabije i (u daljem tekstu: **Strane**);

U skladu sa svojom željom da unaprijede bilateralne prijateljske odnose;

U znak priznanja značaja turizma u ekonomskom razvoju i međusobnom razumijevanju između dvije zemlje;

I u cilju aktiviranja saradnje u oblasti turizma u skladu sa zakonima i propisima koji važe u njihovim zemljama, a na osnovu raspoloživih resursa;

Sporazumjele su se o sledećem:

Član 1

Strane će – u okviru svojih ovlašćenja – koordinirati i kombinovati napore za postizanje održivog razvoja turizma u svojim zemljama, uzimajući u obzir odgovarajuće društvene vrijednosti i tradicije.

Član 2

Strane će razmjenjivati informacije i ekspertizu u sljedećim oblastima:

1. Turistički marketing, promotivne aktivnosti i zajednički programi.
2. Turističke izložbe i promotivne aktivnosti u svojim zemljama.
3. Održive međusektorske prakse u turizmu.
4. Zakonodavstvo u turizmu.
5. Turistički podaci i statistike.

6. Licenciranje turističkih objekata i operatera, uključujući turističke smještajne kapacitete i turoperatore.
7. Bilo koje druge oblasti dogovorene između Strana u okviru ovog Memoranduma.

Član 3

Strane će podsticati sledeće:

1. Međusobne posjete eksperta za turizam u obje zemlje.
2. Razmjenu znanja koja se odnose na razvoj i obuku kadrova u turizmu kroz javne i privatne obrazovne institucije u obje zemlje.

Član 4

Strane će podsticati zajedničke turističke događaje, uključujući učešće na lokalnim izložbama i konferencijama, doprinoseći tako razvoju turizma pod zajedničkom vizijom.

Član 5

Strane će sarađivati i koordinirati na međunarodnim turističkim forumima i organizacijama kako bi podržale oblasti od zajedničkog interesa za obje zemlje.

Član 6

Strane će uvoditi i promovisati dostupne mogućnosti za ulaganja u turizam u svojim zemljama i podsticati zajednička ulaganja u projekte u turizmu.

Član 7

Strane će koristiti informacije i dokumentaciju koje razmjenjuju samo u svrhe navedene u ovom dokumentu i neće ih prenositi trećoj strani bez pisane saglasnosti strane koja ih je dostavila. Ovaj član ostaje na snazi i nakon isteka ili prestanka važenja ovog Memoranduma.

Član 8

Svaka strana snosi sopstvene troškove nastale u vezi sa izvršenjem ovog Memoranduma, osim ako se Strane drugačije ne dogovore.

Član 9

Svaki spor koji nastane u vezi sa tumačenjem ili primjenom ovog Memoranduma biće rješavan prijateljskim putem direktnim pregovorima između obje Strane i ne može se uputiti na rješavanje sudu, organu ili na drugi način.

Član 10

1. Ovaj Memorandum stupa na snagu od datuma poslednjeg obavještenja razmjenjenog između Strana – diplomatskim kanalima – kojim se potvrđuje da su relevantne pravne procedure ispunjene.
2. Rok veženja ovog Memoranduma je 5 (pet) godina od dana stupanja na snagu i automatski će se obnavljati za sličan period(e), osim ako jedna od Strana pismenim putem diplomatskim kanalima obavijesti drugu o svojoj namjeri da raskine ili ne obnovi Memorandum, a najmanje šest (6) mjeseci prije datuma prestanka ili datuma isticanja ovog Memoranduma.
3. Ovaj Memorandum može biti izmijenjen pismenim sporazumom Strana, a izmjene i dopune stupaju na snagu u skladu sa postupkom iz stava 1 ovog člana.
4. U slučaju raskida, odredbe o programima i projektima koje su razvijene ili su u razvoju, ostaju na snazi, osim ako se Strane ne dogovore drugačije.

Ovaj Memorandum o razumijevanju potpisan je u Podgorici _____ godine, odnosno _____, u dva originalna primjerka na crnogorskom, arapskom i engleskom jeziku, pri čemu su svi tekstovi podjednako vjerodostojni i u slučaju neslaganja, tekst na engleskom ima prednost.

ZA
Ministarstvo ekonomskog razvoja
i turizma Crne Gore

Goran Đurović
MINISTAR

ZA
Ministarstvo turizma Kraljevine
Saudijske Arabije

Ahmed Al-Khateeb
MINISTAR

مشروع مذكرة تفاهم للتعاون في مجال السياحة
بين
وزارة التنمية الاقتصادية والسياحة في الجبل الأسود
وزارة السياحة في المملكة العربية السعودية

إن وزارة التنمية الاقتصادية والسياحة في الجبل الأسود ووزارة السياحة في المملكة العربية السعودية (المشار إليهما فيما بعد بـ "الطرفين")، رغبةً منهما في تعزيز علاقات الصداقة بين البلدين، وإدراكًا منهما بأهمية السياحة في تعزيز التنمية الاقتصادية وتعزيز التفاهم المتبادل بين البلدين، وسعيًا منهما لتطوير سبل التعاون في مجال السياحة وفق الأنظمة والقوانين والتعليمات المعمول بها في البلدين ووفق الإمكانيات المتاحة؛ فقد اتفقتا على الآتي:

المادة الأولى

يقوم الطرفان - في حدود اختصاصاتهما - بتنسيق الجهود بينها وتوحيدها من أجل تحقيق تنمية مستدامة لصناعة السياحة في بلديهما، مع مراعاة التقاليد والقيم الاجتماعية في كلا البلدين.

المادة الثانية

يعمل الطرفان على التعاون وتبادل المعلومات والخبرات في المجالات الآتية:

1. التسويق السياحي، والأنشطة الترويجية، والبرامج المشتركة.
2. تنظيم المعارض والأنشطة الترويجية في قطاع السياحة في كلا البلدين.
3. الممارسات السياحية الشاملة والمستدامة.
4. التشريعات في قطاع السياحة.
5. البيانات والإحصاءات السياحية.
6. تراخيص المنشآت السياحية والمشغلين لها، بما في ذلك مرافق الضيافة ومنظمو الرحلات السياحية.
7. أي مجال آخر يتفق عليه الطرفان في إطار هذه المذكرة.

المادة الثالثة

يعمل الطرفان على تشجيع الآتي:

1. تبادل الزيارات بين الخبراء في قطاع السياحة في كلا البلدين.
2. التبادل المعرفي في مجال تنمية رأس المال البشري والتدريب في القطاع السياحي من خلال المؤسسات التعليمية الحكومية والخاصة في كلا البلدين.

المادة الرابعة

يشجع الطرفان إقامة فعاليات سياحية مشتركة، والمشاركة في المعارض والمؤتمرات السياحة التي تعقد في كلا البلدين؛ بما يسهم في تطوير السياحة وبلورة رؤية سياحية مشتركة.

المادة الخامسة

يتفق الطرفان على التعاون والتنسيق بينها فيما يتعلق بالمنتديات والمنظمات الدولية التي تُعنى بالسياحة، لدعم مجالات الاهتمام المشتركة بين البلدين في مجال السياحة.

المادة السادسة

يقوم الطرفان بالتعريف بفرص الاستثمار السياحي المتاحة في بلديهما، ويشجعان الاستثمار المشترك في المشروعات السياحية.

المادة السابعة

يلتزم الطرفان بالألّا تستخدم المعلومات والوثائق المتبادلة بينهما إلا للأغراض المنصوص عليها في هذه المذكرة، وألّا تنقل هذه المعلومات والوثائق إلى

طرف ثالث دون موافقة مكتوبة من الطرف الذي قدمها. ويظل حكم هذه المادة ساري المفعول حتى بعد انتهاء هذه المذكرة أو إنهائها.

المادة الثامنة

يحتمل كل طرف النفقات المالية المترتبة على تنفيذه لهذه المذكرة ما لم يتفق الطرفان على غير ذلك.

المادة التاسعة

يسوى أي خلاف ينشأ من تفسير هذه المذكرة أو تنفيذها؛ بالطرق الودية عبر التفاوض المباشر بين الطرفين. ولا يجوز تقديمه إلى محكمة أو هيئة أو جهة أخرى لتسويته.

المادة العاشرة

- 1- تدخل هذه المذكرة حيز النفاذ من تاريخ آخر إشعار متبادل بين الطرفين -عبر القنوات الدبلوماسية- يؤكد استكمال الإجراءات النظامية الداخلية اللازمة لدخولها حيز النفاذ.
- 2- مدة هذه المذكرة (خمس) سنوات تبدأ من تاريخ دخولها حيز النفاذ، وتتجدد تلقائياً لمدة أو مدد مماثلة، ما لم يشعر أحد الطرفين الطرف الآخر كتابة -عبر القنوات الدبلوماسية- برغبته في إنهائها أو عدم

Memorandum of Understanding on Tourism Cooperation
between
The Ministry of Economic Development and Tourism of Montenegro
And
The Ministry of Tourism in the Kingdom of Saudi Arabia

The Ministry of Economic Development and Tourism of Montenegro and the Ministry of Tourism in the Kingdom of Saudi Arabia (hereinafter referred to as the "Parties");

In pursuance of their desire to promote bilateral friendly relations;

In recognition of the importance of tourism in economic development and mutual understanding between the two countries;

And in order to activate cooperation in the field of tourism in accordance with the laws and regulations applicable in their respective countries, and based on the available resources;

Have agreed to the following:

Article 1

The Parties – within their authorities – will coordinate and combine efforts to achieve sustainable tourism development in their countries, taking into account respective social values and traditions.

Article 2

The Parties will exchange information and expertise in the following areas:

1. Tourism marketing, promotional activities, and joint programs.

2. Tourism exhibitions and promotional activities in their countries.
3. Sustainable cross-cutting tourism practices.
4. Tourism legislation.
5. Tourism data and statistics.
6. Licenses of tourism facilities and operators, including tourism accommodation facilities and tour operators.
7. Any other field agreed upon between the Parties under this Memorandum.

Article 3

The Parties will encourage the following:

1. Mutual visits of tourism experts in both countries.
2. Knowledge exchange in tourism human capital development and training through public and private educational institutions in both countries.

Article 4

The Parties will encourage joint tourism events, including participation in local exhibitions and conferences, thus contributing to tourism development under a common vision.

Article 5

The Parties will cooperate and coordinate in international tourism forums and organizations to support areas of common interest between both countries.

Article 6

The Parties will introduce and promote available tourism investment opportunities in their countries and encourage joint investment in tourism projects.

Article 7

The Parties will only use the information and documents exchanged between them for the purposes specified herein and will not transfer

them to a third party without a written consent of the party that provided them. This Article will remain in force even after expiry or termination of this Memorandum.

Article 8

Each party will bear its own expenses incurred in connection with the execution of this Memorandum unless the Parties agree otherwise.

Article 9

Any dispute arising from the interpretation or implementation of this Memorandum will be settled amicably through direct negotiation between both Parties, and may not be referred to a court, authority, or otherwise for settlement.

Article 10

1. This Memorandum will come into effect from the date of the last notice exchanged between the Parties – through diplomatic channels – confirming that the relevant legal procedures have been fulfilled.
2. The term of this Memorandum will be 5 (five) years from the date of entry into force and will be automatically renewed for a similar period(s), unless one of the Parties notifies the other in writing through diplomatic channels, of its intention to terminate or not renew at least six (6) months prior to the termination or expiration set date of this Memorandum.
3. This Memorandum may be amended by a written agreement of Parties, and amendments will take effect in accordance with the procedure set out in paragraph 1 of this Article.
4. In case of termination, provisions will remain in force concerning programs and projects developed or under development, unless the Parties agree otherwise.

This Memorandum of Understanding was signed in Podgorica,
_____ corresponding to _____,
in two original copies in Montenegrin, Arabic and English, all texts being
equally authentic, and in case of any divergence, the English text will
prevail.

For

**The Ministry of Economic
Development and Tourism of
Montenegro**

**Goran Djurovic
Minister**

For

**The Ministry of Tourism in the
Kingdom of Saudi Arabia**

**Ahmed Al-Khateeb
Minister**